

Deltagende borgere i Energibyen Frederikshavn

Anders Horsbøl

er lektor på Institut for Kommunikation, AAU. Han underviser og forsker især inden for diskursanalyse, politisk kommunikation, bæredygtighed og sundhedskommunikation.

Lisbeth Eeg

er cand. mag. i Kommunikation med bachelor i Politik og Administration fra Aalborg Universitet. Hun har arbejdet med klima og bæredygtighed på forskellige niveauer og har siden 2010 været ansat som kommunikationsmedarbejder i Hjørring Kommune på projekt Globale Spor.

I Danmark er der flere erfaringer med lokal borgerinddragelse, hvor energibesparende, 'grønne' eller bæredygtige projekter i nogen grad udvikles 'nedefra'. I denne artikel sættes fokus på de deltagende borgere i et sådant initiativ – Energibyen Frederikshavn – der bl.a. udmærker sig ved en ambition om fuldstændig overgang til vedvarende energi i 2015. Baseret på analyser af borgermøder og interviews med deltagerne undersøger vi, hvilke motivationer og værdier deltagerne giver udtryk for, hvilke sociale identiteter de realiserer, og hvordan der kobles mellem den nære hverdagsvirkelighed og mere 'fjerne' problemstillinger.

I Danmark er der en vis tradition for regeringsstøttede, men lokalt forankrede initiativer på energi- og miljøområdet, fx Grøn Kommune (1989-1992) eller Grøn Guide Ordningen (1996-2001). Disse tiltag har været præget af en bestræbelse på at opnå bæredygtighed via borgerdeltagelse, om end det ikke har været entydigt, hvad borgerdeltagelsen egentlig skulle indebære (Læssøe, 2007). Borgerdeltagelse kan karakteriseres som det fænomen, at borgere inviteres til at bidrage med ideer og deltage i debatter og beslutninger om foran-

dringer i deres nære omgivelser (Hansen, 2010; Tortzen, 2008, Agger & Hoffmann, 2008). Kommunerne har her spillet en væsentlig rolle i udviklingen af lokale løsninger på energi- og miljørelaterede problemer. Denne artikel ser på et aktuelt kommunalt initiativ i forhold til klima og bæredygtighed og giver et signalement af de deltagende borgere.

I de seneste år har der været betydeligt medie- og forskningsmæssigt fokus på klimaspørgsmål og bæredygtighed. Forskningsinteressen har ikke mindst rettet sig mod mediernes dækning og diskursive konstruktion af klimaforandringer (Cottle, 2009; Doyle 2011; Eide et al., 2010), men også mere filosofiske og sociologiske tilgange til klimaspørgsmålet har gjort sig gældende (Giddens, 2009; Hulme, 2009; Kemp & Nielsen, 2009). Derimod har der været mindre opmærksomhed om borgere som aktører i klima- eller bæredygtighedsprojekter, herunder ikke mindst spørgsmålet om hvordan borgerne forholder sig til 'fjerne' eller uhåndgribelige problemstillinger som klimaforandringer, og hvordan de forbinder klima og bæredygtig med deres nære hverdagsvirkelighed. Denne artikel sætter sig for at belyse disse spørgsmål empirisk. Det sker med et casestudie af Energibyen Frederikshavn, hvor vi undersøger dels borgernes deltagelse i et borgerinddragelsesforløb, dels borgernes italesættelse af bæredygtighed og egen rolle i Energiby-projektet.

Frederikshavn Kommune erklærede sig i 2007 som Energiby med det ambitiøse mål allerede i 2015 at overgå til forsyning med 100 % vedvarende energi på el-, varme- og transportområdet, i første omgang for en del af kommunens område; den såkaldte Energiby Frederikshavn med ca. 25.000 indbyggere. Som led i realiseringen af Energiby Frederikshavn inviteredes kommunens borgere til at deltage som såkaldte 'aktivister'. Efter et første møde d. 27.1.2009 blev der under overskriften 'Min Kommune' etableret en borger- eller aktivistgruppe på ca. 20-25 personer, som efterfølgende mødtes ca. en gang om måneden over ca. et halvt år.

Det er denne gruppe af borgere og deres arbejde med Energiby Frederikshavn, som vi her sætter fokus på. Det foregår over to, af hinanden uafhængige, analytiske etaper: Først belyses kommunikationsforløbet i aktivistgruppen. Vi analyserer hvilke sociale identiteter borgerne realiserer eller påtager sig i samspillet med repræsentanter for Energiby Frederikshavn. Til det formål fokuserer vi dels på opgaver og aktiviteter, som borgerne besluttede sig for på møderne, dels på de rationaler, dvs. begrundelser, motivationer og mål-

beskrivelser, som blev givet for opgaverne eller for engagementet i Energi byen i det hele taget. Dernæst undersøges ud fra to fokusgruppintervjuer med borgeraktivisterne, hvordan disse beskriver deres motivation for at deltage, deres holdninger til bæredygtighed samt deres forhold til (Energi) byen og kommunen. På baggrund heraf diskuteres, hvordan aktivisterne forholder sig til bæredygtighed, herunder hvordan hensyn til bæredygtighed forbindes med eller afvejes over for andre hensyn.

Forløbet i borgerinddragelsen

Vi vender os først mod kommunikationsforløbet i borgerinddragelsen, dvs. i den 'aktivistgruppe' der blev dannet efter det første borgermøde d. 27.1.2009. Undersøgelsen er baseret på lydoptagelser af i alt seks møder, som blev afholdt frem til august 2009.

På det første møde lå hovedvægten på at udvikle ideer til Energi byen og aktivisternes arbejde. De ca. 50 fremmødte borgere traf ikke deciderede beslutninger for det videre arbejde, men formulerede, koordineret af en kommunikationskonsulent, i alt 111 ideer under overskrifterne "transport og infrastruktur", "kommunikation/synliggørelse", "uddannelse", "motivation", "energibesparelser" og "vedvarende energikilder". 31 borgere meldte sig desuden som 'aktivister'. Den første beslutning om retningen for borger- eller aktivistgruppens virke blev truffet på det andet møde, hvor diskussioner om rammerne for arbejdet mundede ud i en beslutning om at indsamle viden og erfaringer andre steder fra.

På det tredje møde blev der fremlagt et bredt spektrum af ideer, fx om termografi af ejendomme i Frederikshavn, indførelse af energi-smileys, fritagelse for afgifter ved energisparetiltag, energioplysning i skolen og brug af biblioteket. Borgeraktivistgruppen så det således bl.a. som sin opgave at komme med konkrete ideer til energibesparende tiltag. Det blev besluttet at koncentrere indsatsen om Energiugen, et tiltag hvor Energi byen præsenteres for alle borgere i Frederikshavn i form af udstillinger og forskellige aktiviteter. Borgeraktivisterne placerede sig således i en formidlerrolle mellem Energi byen og byens øvrige borgere. Opgaven med at indsamle viden og erfaringer fra andre kommuner som aktivisterne satte sig for ved det foregående møde, blev til gengæld ikke taget op og kom heller ikke senere til at præge det videre arbejde.

Hvad rationaler angår, blev der i undergruppernes fremlæggelser formuleret flere overordnede kriterier for borgeraktivisternes bidrag

til Energibyen: Frivillighed, bekvemmelighed og folkelighed. Tiltag som fx termografi skulle være frivillige for borgerne, det at spare på energien skulle være det naturlige og lette valg for moderne, travle mennesker – ikke noget med ”hønsesrik” – og Energibyen skulle være et folkeligt projekt, hvor det er ”folk” snarere end ”os” (altså borgeraktivisterne), der får ideerne. Desuden blev det at skabe folkelig opbakning ved at gøre Energibyen meningsfuld og konkret for den enkelte borger formuleret som en udfordring for aktivistgruppens arbejde.

På det fjerde møde blev der arbejdet videre med ideerne, både i forhold til Energiugen og til energispareforslag i det hele taget. Enkelte borgere gav tilsagn om at gå videre individuelt med bestemte ideer, fx med at få skolerne introduceret til Energibyen. I forbindelse med diskussionen af energispareideerne blev den lokale energiforsynings rolle taget op, og en borger foreslog, at en repræsentant for Forsyningen blev inviteret med til næste møde, ikke mindst med henblik på at skabe økonomiske incitamenter til at spare på energien

På det femte møde, hvor en repræsentant for Forsyningen deltog, stillede adskillige af de fremmødte borgere forslag om, at Forsyningen skulle indføre nye måder at opkræve betaling for energien på, fx i form af lavere grundgebyrer, for derved at give en større tilskyndelse til at spare på energien. Disse borgere påtog sig således den rolle at gå i konstruktiv dialog med centrale aktører på energiområdet. Desuden stillede nogle borgere spørgsmål om tilgængeligheden af bestemte energibesparende produkter (fx LED-pærer), dvs. spørgsmål som viste en relativ stor viden om nyere energitekniske muligheder. Disse borgere optrådte derved som en slags avantgarde energisparere, der brugte Forsyningen som en nyttig kilde til at komme videre med nogle af de energispareideer, de allerede havde. Hvad rationaler angår, blev der på mødet med Forsyningen givet udtryk for et privatøkonomisk og teknologisk rationale, hvor økonomiske incitamenter for den enkelte husholdning til at nedsætte sit energiforbrug vha. nye teknologier blev efterspurgt.

Under det sjette og sidste møde blev der fremført en del ideer, som ikke havde tilknytning til Energiugen, formentlig fordi flere af de fremmødte ikke havde deltaget i de foregående møder. Endvidere blev der på borgernes initiativ diskuteret, hvordan man kunne få Energibyen bedre repræsenteret i medierne, både de lokale og regionale. Her dukkede der således et nyt rationale om mediesynlig-

Deltagende borgere i Energibyen Frederikshavn
 Anders Horsbøl og Lisbeth Eeg

hed for Energibyen op, hvor borgeraktivisternes førnævnte formid-
 lerrolle nu blev formuleret eksplicit i forhold til medierne. Der blev
 dog ikke taget beslutninger om opgaver for borgergruppen i denne
 henseende. Derimod blev det besluttet, at man næste gang skulle
 tage på en "studietur" til et nyetableret solvarmeanlæg.

En oversigt over opgaver og rationaler i hele forløbet er fremstillet
 i figur 1 og 2. Rækkefølgen af de enkelte opgaver og rationaler af-
 spejler deres kronologiske placering i forløbet.

Figur 1: Oversigt over opgaver som borgergruppen realiserer eller beslutter sig for

Opgaver	Tidspunkt for beslutning eller realisering
indsamle viden og erfaringer fra andre kommuner	Møde 2
bidrage til at forberede Energiugen	Møde 3, 4 og 5
komme med konkrete ideer til energibesparende tiltag	Møde 3, 4 og 5
gå i konstruktiv dialog med en repræsentant fra Fre- derikshavn Forsyning	Møde 4 og 5
tage på 'studietur' til et nyetableret solvarmeanlæg	Møde 6

Figur 2: Oversigt over rationaler som formuleres i borgergruppen

Rationaler	Tidspunkt for tematisering
skabe vækst og arbejdspladser i kommunen	Møde 2
gøre noget for byen og lokalområdet	Møde 2
gøre noget for miljøet	Møde 2
gøre det nemt for moderne mennesker at gebærde sig miljømæssigt rigtigt	Møde 3
gøre Energibyen til et folkeligt projekt, båret af ideer og initiativer 'nedefra'	Møde 3
skabe folkelig opbakning ved at gøre Energibyen me- ningsfuld for den enkelte borger	Møde 3
skabe økonomiske incitamenter for de enkelte hus- holdninger til at indføre nye energibesparende tekno- logier	Møde 4 og 5
synliggøre Energibyen i lokale og regionale medier	Møde 6

Hvad opgaverne i figur 1 angår, fylder opgave 2 om at bidrage til at
 forberede Energiugen og opgave 3 om at komme med konkrete
 ideer til energibesparende tiltag mest i forløbet. Sidstnævnte er ikke

udtryk for en decideret beslutning, men realiseres gennem deltagerens praksis, hvor der løbende bringes nye energibesparende ideer i omløb. Samme idérigdom gør sig gældende for opgave 2, som også er den, repræsentanterne for Energibyen primært orienterer sig mod. Den definerer dog langt fra hele aktivistgruppens arbejde og spiller fx på det sidste møde – dvs. det sidste møde før Energiugen - kun en mindre rolle.

Rationalerne i figur 2 viser artikulerede begrundelser og formål for opgaverne samt eksempler på målbeskrivelser, som ikke udmøntes i konkrete opgaver. De første tre rationaler beskriver grundlæggende målsætninger for Energibyen og motivationer for deltagelse i borgergruppen. Hvorvidt de skal forstås som forenelige, overlappende eller konfliktende, er ikke blevet diskuteret i gruppen. Det samme gælder for rationalerne 4-6. Disse er lidt mere specifikke end de første tre rationaler og kan betragtes som forsøg på at udstikke rammer og retningslinjer for det videre arbejde i aktivistgruppen. Man kan sagtens forestille sig et spændingsforhold mellem hensyn til bekvemmelighed og bred folkelig deltagelse eller mellem folkelig opbakning og folkelig deltagelse, men de spørgsmål blev ikke taget op. I det hele taget var det kendetegnende for aktivistgruppens diskussioner, at de forskellige rationaler ikke blev vendt og drejet, endsige gjort til genstand for grundlagsdiskussioner. Diskussionerne i aktivistgruppen var som helhed langt mere pragmatisk end ideologisk orienterede. Rationale 7 om skabelse af økonomiske incitamenter kan ses i forlængelse rationale 4 om nemhed, mens rationale 8 om mediesynlighed i nogen grad flugter med rationale 6 om skabelse af folkelig opbakning. Samlet set dækker de forskellige rationaler temmelig bredt, dog med hovedvægten på målsætninger om at formidle Energibyen til Frederikshavnerne og bidrage med ideer til indførelse af energibesparende teknologier. Forestillinger om grundlæggende ændringer af livsformer blev der ikke givet udtryk for.

Konkluderende kan man pege på fire sociale identiteter, som borgerne realiserer i kraft af disse opgaver og rationaler, her forstået som de positioner de etablerer i forhold til andre aktører. Vigtigst er en identitet som formidler mellem Energibyen og de 'almindelige' borgere i Frederikshavn. Desuden agerer nogle borgere som kritisk-konstruktiv dialogpartner for centrale energipolitiske aktører og som idégeneratorer med hensyn til indførelse af nye energibesparende teknologier. Forbundet hermed optræder de for det fjerde som avantgarde energisparere, der er på forkant med udviklingen og velinfor-

merede om både den private og samfundsmæssige anvendelse af vedvarende energiformer.

Interviews med borgeraktivisterne

Vi vender nu blikket mod borgeraktivisternes forståelse af processen. Her undersøges, hvordan borgeraktivisterne beskriver deres motivation for at deltage som aktivist i Energibyen Frederikshavn, deres holdninger til bæredygtighed samt deres forhold til Frederikshavn, Energibyen og den proces, de er en del af. På baggrund af to fokusgruppinterviews, udført efter der var blevet afholdt 5 borgermøder, undersøges disse emner.

Den engelske antropolog og kulturteoretiker Mary Douglas' teori om kulturel antagonisme anvendes til at forstå aktivisternes værdier og holdninger. Douglas grupperer individer i forskellige kulturer i forhold til, hvordan de forholder sig til natur- og klimaspørgsmålene. Douglas tager i sin bog *Thought Styles* (Douglas, 1996) udgangspunkt i, hvordan vi udtrykker os igennem de valg og fravalg, vi foretager. Douglas opdeler på baggrund heraf individer i fire forskellige kulturer. Disse navngiver hun enklavister, isolationister, individualister og hierarkister.

Individualisterne anser naturen som robust og upåvirkelig. Med denne opfattelse af naturen kan individualisterne siges at retfærdiggøre, at deres livsstil ikke får afgørende konsekvenser for naturen. Det vil være umuligt at motivere individualister til at handle miljøvenligt på baggrund af et argument om, at naturen er skrøbelig. Derimod kan andre rationaler som fx det økonomiske give mening i forhold til at handle miljøvenligt.

Hierarkisterne mener, at formelle, etablerede relationer, traditioner og institutioner er afgørende for at opretholde balancen i tilværelsen, og at institutionerne derfor bør gå i front med kontrol og regulering. Naturen ses som robust inden for en vis grænse, så længe den ikke udsættes for store ødelæggelser. Hierarkisterne er ofte optaget af, om det overhovedet gør en forskel, at de som enkelte individer agerer miljøvenligt, da de ikke mener, at en ændring i deres minimale forbrug har betydning.

Enklavisterne bekymrer sig om naturens situation og det fremtidige liv på kloden; naturen opfattes som meget skrøbelig. Enklavisterne mener, at alle bør tage et ansvar for naturen. De har en meget høj moralsk forestilling om, at vi bør gøre alt, hvad vi kan, for at holde verden i balance.

Isolationisterne betegnes som en restgruppe af resultatløse og isolerede mennesker, som ikke hører til i de andre grupper. Kulturen er her uforudsigelig, og opfattelsen af naturen er, at den er lunefuld og utilregnelig.

Denne gruppering som Douglas opstiller, er anvendelig til at undersøge aktivisternes standpunkter. Douglas' teori er anvendt som inspiration til samtale med aktivisterne samt til at analysere deres udsagn og efterfølgende til at belyse nye identiteter.

Miljø, økonomi og teknologi

Under interviewene blev det tydeligt, at gruppen af aktivister er meget homogene og enige i deres holdninger til energiforbrug, miljø og klima. Blandt deltagerne kunne der ikke identificeres identiteter fra Douglas' gruppe af individualister, som mener at naturen er robust og upåvirkelig. Derimod eksisterede der en stor bekymring for naturen og miljøet, og det var emner, der interesserede dem meget. Dette kom til udtryk, når de blev spurgt direkte, men også indirekte via samtaler og diskussioner. Aktivisterne har megen viden om deres eget forbrug, og ligeledes har de en bred viden om globale miljøproblemer, der anses som forfærdelige og ikke tilfældige. Miljøproblemer anses som menneskeskabte, og hos aktivisterne ses træk fra Douglas' gruppe af enklavister, som netop føler et stort personligt ansvar og ser naturen som skrøbelig. Ligeledes udviser aktivisterne en stor bekymring for miljøets udvikling og fremtiden. Det er tydeligt, at de meget gerne delte deres viden om klima og miljø, og denne viden bliver blandt aktivisterne en måde, hvorpå de iscenesætter sig selv og skaber respekt og interesse i gruppen.

Det er nærliggende at tro, at deltagerne udelukkende handler miljøvenligt på baggrund af en omsorg og bekymring for miljøet, altså ud fra en idealistisk og enklavistisk tankegang. Men også andre motiver er afgørende. Samtlige deltagere giver udtryk for, at økonomiske overvejelser har stor betydning, og det primære incitament til at spare er hos flere deltagere det økonomiske, mens det sekundære er hensyntagen til miljøet.

Deltagerne kan altså ikke karakteriseres som fuldstændig enklavistiske idealister, da det økonomiske perspektiv også spiller en meget afgørende rolle.

På baggrund af samspillet mellem det økonomiske og det miljømæssige perspektiv kan man opstille tre forskellige grundholdninger: Det økonomiske perspektiv er 1) ikke, 2) i nogen grad eller 3) i

høj grad afgørende for miljøvenlig adfærd. Den første holdning kan genkendes hos -idealist og enklavisten, der ikke overvejer det økonomiske rationale i at spare. Derimod er motivet at redde verden, og metoden er at gå ned i levestandard. Ingen af borgeraktivisterne befinder sig i denne gruppe. Hos langt de fleste er det økonomiske motiv i høj grad afgørende for at spare energi i hjemmet, og borgeraktivisterne tilhører holdning 3 og i et lille omfang holdning 2. Afstanden til den enklavistiske idealist ses ligeledes i en usikkerhed om, hvor meget forskel det enkelte individs adfærd gør. Flere gange nævnes den amerikanske livsstil med store biler og kæmpe forbrug som meget skræmmende. Men den bliver ikke motivation for aktivisterne til at spare endnu mere, tværtimod betyder den, at deltagerne tvivler på, hvad deres tiltag hjælper. Flere af aktivisterne giver udtryk for, at staten og kommunerne bør gøre mere for at fremme mere miljøvenlig adfærd, og at virksomheder bør tage ansvar. Denne holdning ses tydeligt hos gruppen tilhørende den hierarkistiske kultur.

Et andet perspektiv, der adskiller aktivisterne fra enklavisterne, er, at de ikke ønsker at gå ned i levestandard for at handle mere miljørigtigt. Derimod er de meget optaget af nye teknologier og alternative løsninger, der gør det lettere at spare energi. Der tages udgangspunkt i, hvordan der udvikles nye alternative og miljøvenlige energikilder, og ikke i hvordan levestandarden nedsættes. Det er interessant at se, hvordan deltagerne benævner nye moderne energiteknologier som en forudsætning for at miljøproblemerne løses. På den måde forenes udvikling og ny teknologi med løsning af miljøproblemer.

Det ses tydeligt at aktivisterne er meget miljø- og energibevidste, altså enklavistiske. Men det ses også, at flere rationaler gør sig gældende, når de selv skal agere. Det økonomiske rationale, som kendes hos individualisterne, er i høj grad afgørende. Ligeledes giver det aktivisterne en god følelse at agere miljøvenligt, og det bliver en måde at skabe identitet og iscenesætte sig selv på. Der eksisterer altså både økonomiske, et slags "feel good" samt et selviscenesættelsesincitament blandt borgeraktivisterne, når de vælger at agere miljøvenligt. Borgeraktivisterne kan således karakteriseres som miljøbevidste, økonomibevidste samt tilhængere af ny teknologi, altså en slags kapitalistiske, teknologibevidste idealister. Med denne rolle forenes holdninger, der tidligere har stået i modsætning til hinanden.

Forholdet til Frederikshavn og Energibyen

Aktivisterne blev bedt om at fortælle om deres forhold til Frederikshavn, for netop at belyse om dette kan være afgørende for deres deltagelse. Det giver god mening for dem at tale om Frederikshavn, og det bliver en selvfølgelighed blandt deltagerne at definere Frederikshavn. Ligesom viden om miljø og klima var emner, som deltagerne imponerede hinanden med, bliver viden og interne fortællinger om Frederikshavn det samme. Det vidner om et forum, hvor det er positivt at have viden om Frederikshavn.

Hos aktivisterne kommer der i høj grad en positiv forståelse af Frederikshavn til udtryk. De har et stærkt tilhørsforhold til Frederikshavn, som de ser som en modig by, der tør prøve noget nyt. Frederikshavn er ikke bare et sted, de bor, men noget, de er en del af. Frederikshavn defineres ikke kun som borgerne i byen, virksomhederne eller kommunen, men derimod som en helhed og en blanding af alle niveauer. Deltagerne er stolte af Frederikshavn og følger i høj grad med i, hvad der foregår. Ligeledes er de fleste aktive i adskillige lokale foreninger.

Der eksisterer også en yderst positiv holdning til, at kommunen har startet projekt Energibyen. Alle mener, at det er til stor fordel for byen. Der bakkes i høj grad op om projektet, som ifølge aktivisterne viser, at Frederikshavn tager ansvar for miljøet, svarende til den hierarkistiske kultur. Flere aktivister giver udtryk for, at Frederikshavn er en banebrydende foregangskommune, og det gør dem stolte at bo der. Denne stolthed vidner om, at aktivisterne identificerer sig med Energibyen og føler sig som en del af denne.

Aktivisterne nævner mange fordele ved Energibyen, og her ses flere interessante perspektiver.

Samtlige deltagere nævner, at Frederikshavn bliver synlig og kommer på landkortet. Dette vidner om aktivister, der ser markedsføring af Frederikshavn som en stor fordel ved Energibyen. Da aktivisterne prioriterer og diskuterer de mange fordele, genkendes i høj grad rollen som den kapitalistiske, teknologibevidste idealist. Aktivisterne nævner fordele som både omhandler det økonomiske og det miljømæssige perspektiv. På den måde dukker det sammenspil nu op på det kommunale og lokale plan. Aktivisterne nævner i høj grad arbejdspladser, markedsføring og erhvervsudvikling i Frederikshavn som fordele ved Energibyen. Men i lige så høj grad nævnes nedbringelse af CO₂, øget bevidsthed om energiforbrug og at gøre noget godt for miljøet. Som ved spørgsmålet om fordelene ved at agere

miljøvenligt går sammenvævningen mellem det økonomiske og det miljømæssige igen.

Aktivisterne bakker i høj grad op om styringen og formen på de månedlige borgermøder, og de finder det meget positivt, at de er blevet præsenteret for en bottom-up styring, hvor de selv kan præge dagsordenen. De prioriterer fællesskabet med hinanden højt og mener, at det netop er via dette, at Energibyen skabes og udvikles. Selve processen fremstår også som afgørende for deres deltagelse. Aktivisterne giver udtryk for, at selve bottom-up styringen, medbestemmelsen og den beslutningskompetence, de får tildelt, motiverer dem til deltagelse. Et andet afgørende aspekt på aktivisternes engagement i Energibyen er det sociale perspektiv og det fællesskab, de oplever, når de møder hinanden til borgermøderne. Dette vægtes utroligt højt, og flere deltagere udtrykker direkte, at det er meget afgørende for deres engagement. Samtlige aktivister er meget fællesskabsorienterede. Dette vidner igen om, at den proces, som Energibyen præsenterer aktivisterne for, i høj grad kan ses som afgørende for deres deltagelse. Ligeledes kan overensstemmelsen mellem aktivisternes holdninger og Energibyens mål, midler og metoder ses som afgørende for deltagelsen.

Konklusion

Vi vil fremhæve tre resultater fra analysen. For det første viser det sig at de deltagende borgere på flere måder går på tværs af gænges modsætninger i debatterne om klima og bæredygtighed. Både på aktivistmøderne og i fokusgrupperne kombinerer borgeraktivisterne hensyn til miljø og økonomi på en selvfølgelig måde, hvor disse hensyn ikke fremstår som modsætninger. Borgernes italesættelse har derfor klare fællestræk med en policy-diskurs om 'økologisk modernisering' (Hajer, 1995) og med "de hermed forbundne løfter om en win-win situation, hvor økologisk, teknologisk og økonomisk udvikling beforder hinanden" (Læssøe, 2007, p. 127). Tilsvarende artikuleres forestillinger om grundlæggende ændringer i de moderne livsformer ikke. I stedet er deltagelsen i Energiby-projektet for fleres vedkommende præget af en stor energi- eller miljøteknologisk interesse, som er med til at forankre engagementet for miljøet i konkrete energisparetiltag. Borgeraktivisternes inklusive tilgang til teknologi, økonomi og miljø er interessant, men det samtidig er åbent spørgsmål, hvad der vil ske, hvis win-win-scenariet

udfordres, og prioritering mellem økonomisk fremgang og bæredygtighed kommer på tale.

For det andet spiller solidaritet med 'fjerne andre' spiller ingen synderlig rolle, men til gengæld er der en betydelig generøsitet over for byen og lokalsamfundet, som man gerne gør noget for. Borgeraktivisterne optræder således hverken primært som privatpersoner eller verdensborgere, men som lokale medborgere.

Endelig skiller de deltagende borgere sig selv ud fra byens 'almindelige' borgere. Det sker dels ved at betone samværet blandt de særligt aktive og dels ved at se sig selv i en formidlerrolle mellem Energibyen og de øvrige borgere i kommunen. Borgeraktivisterne taler således også om borgerne i tredje person som nogle, der skal inddrages og kommunikeres til, samtidig med at de som borgere bringer egne erfaringer til torvs. Det er en medierende rolle med et vist potentiale, og det understreger tillige vigtigheden af at være opmærksom på, hvem man egentlig får i tale i forbindelse, når 'borgerne' forsøges inddraget.

Referencer

- Agger, A. & Hoffmann, B., 2008. *Borgerne på banen*, Velfærdsministeriet.
- Cottle, S., 2009. *Global Crisis Reporting. Journalism in the Global Age*, Maidenhead: Open University Press.
- Doyle, J., 2011. *Mediating Climate Change*, Farnham: Ashgate.
- Douglas, M., 1996. *Thought Styles: Critical Essays on Good Taste*, London: Sage.
- Eide, E., Kunelius, R. & Kumpu, V. (eds.), 2010. *Global Climate – Local Journalisms. A Translational Study of How the Media Makes Sense of Climate Summits*, Bochum/Freiburg: Projektverlag.
- Giddens, A., 2009. *The Politics of Climate Change*, Cambridge: Polity Press.
- Hajer, M. A., 1995. *The Politics of Environmental Discourse. Ecological Modernization and the Policy Process*, Oxford, Clarendon Press.
- Hansen, K. M., 2010. *Et studie af borgerinddragelsen i regioner og kommuner*, Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Holm, J., 2007. Eksperimenter i lokalsamfundets miljøomstilling – 12 års lokal agenda 21-arbejde i Danmark. In: Holm, J., Kjerulf Petersen, L., Læssøe, J., Remmen, A., Hansen, C.J. (eds.) *Økolo-*

Deltagende borgere i Energibyen Frederikshavn
Anders Horsbøl og Lisbeth Eeg

- gisk modernisering på dansk. Brud og bevægelser i miljøindsatsen*, København: Frydenlund.
- Hulme, M., 2009. *Why we disagree about climate change: Understanding, controversy, and opportunity*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Kemp, P. & Nielsen, L. W., 2009. *Klimabevidsthedens barrierer*, København: Tiderne Skifter.
- Læssøe, J., 2007. Folkeoplysning om bæredygtig udvikling – en historie om afradikalisering og bagvedliggende uklarheder. In: Holm, J., Kjerulf Petersen, L., Læssøe, J., Remmen, A., Hansen, C.J. (eds.) *Økologisk modernisering på dansk. Brud og bevægelser i miljøindsatsen*, København: Frydenlund.
- Tortzen, A. 2008. *Borgerinddragelse. Demokrati i øjenhøjde*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.